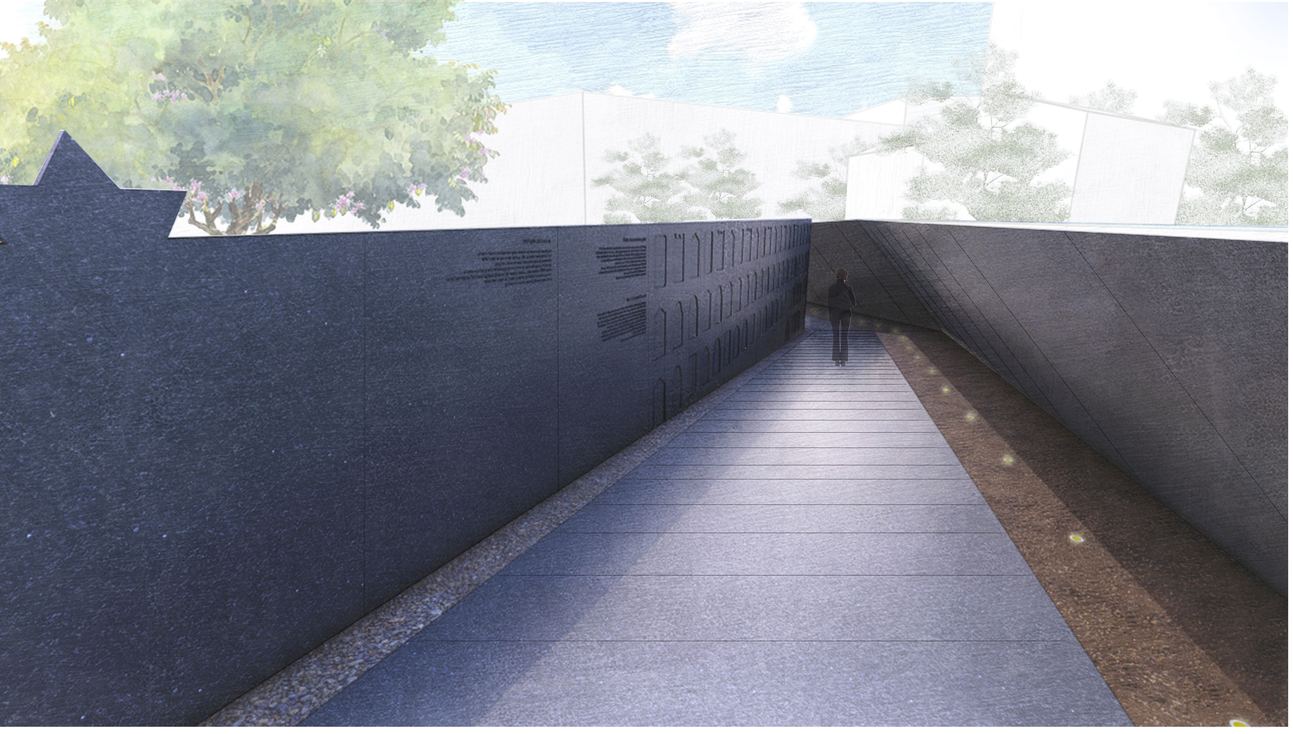

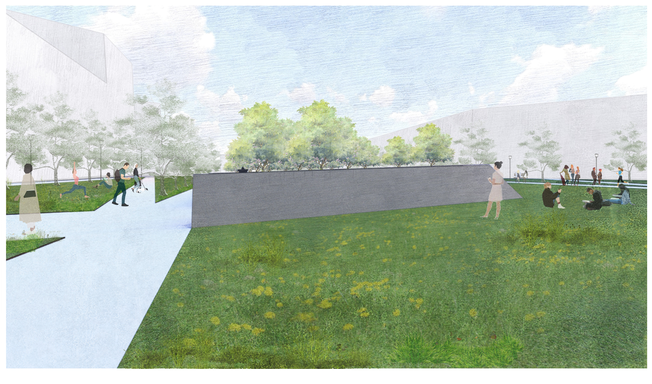

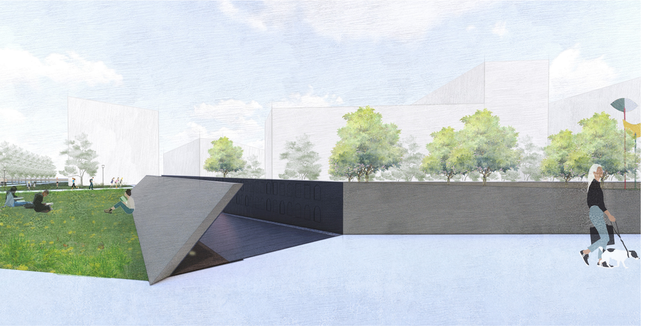

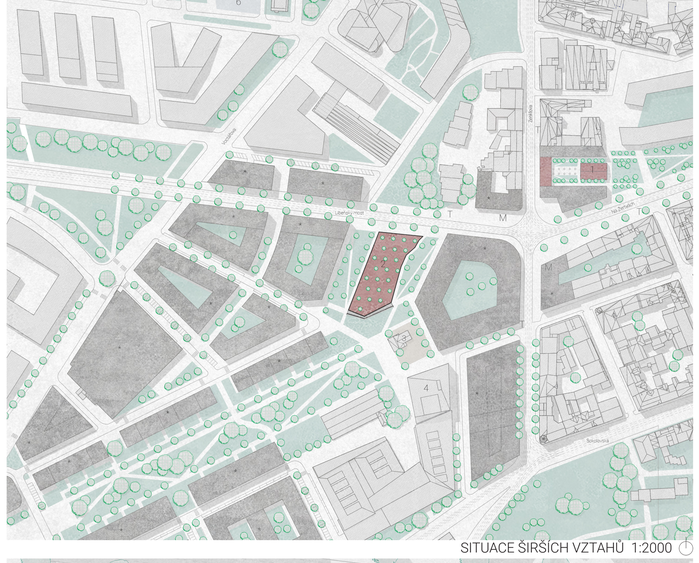

SITUACE ŠIRŠÍCH VZTAHŮ 1:2000

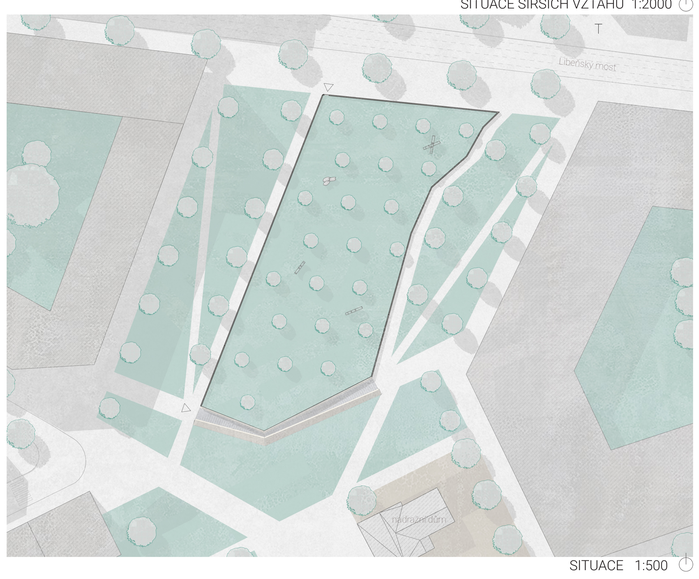

SITUACE 1:500

ZADÁNÍ

Téma samovolně vyplynulo ze zadání místa. Palmovka jako velká křižovatka cest hodně utrpěla při své transformaci v moderní dopravní uzel, kdy bylo v rámci výstavby stanice metra zbourána velká část centra Staré Libně. Společně s ní měla zmizet v zapomnění i Nová Synagoga, která však zázrakem přežila a stojí doteď ztracená ve svém vybouraném okolí. Obecně se bývalá židovská čtvrť z Libně zcela vytráci a její historie není tak známá jako židovské město na Josefově.

Sama jsem na existenci libeňské židovské čtvrti narazila až při samovolném bádání po Palmovce, kdy mě zaujala osamělá cedule informující o umístění zasypaného hřbitova. Fascinovaná tímto pohnutým osudem hřbitova jsem se rozhodla více zabrousit do příběhu židovské Libně a jejích obyvatel.

Tématem je Starý hřbitov a Nová synagoga.
Dvě zdánlivě odlišná zadání, které spojí společná historie. Poslední pozůstatky zaniklé historie židovské čtvrti.

Zasypaný Starý židovský hřbitov, protože se jedná o posvátné místo, které by nemělo být volně přístupné veřejnosti a zasluhuje uznání své historie. Navrhuji zde monument, který vzdá hold historii a stane se pietním místem nahrazujícím zasypaný hřbitov.

Nová synagoga, protože má velký potenciál stát se kulturním centrem svého okolí. Třebaže už neslouží své funkci jako modlitebny pro židovskou obec, může se stát místem společenského setkávání a kulturních akcí pro místní obyvatele. Navrhuji její rozšíření o doplňující prostory galerie a knihovny a navrácení jedné z jejích původních funkcí, jakožto společenského centra svého okolí.

Navrhuji hlavně prostředí a atmosféru podněcující nové společenské vazby. Navrhuji prostory, které sloužily již ztraceným obyvatelům přetvořit tak, aby mohly sloužit obyvatelům novým.

KONCEPT

Monument ztělesňuje hřbitov.
Hřbitov a jeho ponurou atmosférou.
Hřbitov a jeho pietním účel.
Hřbitov jako důstojné uctění památky ztraceného.

URBANISMUS

Zbývajícího pozemek Starého hřbitova je ze severu lemován Libeňským mostem, na jihu navazuje na plánovaný park se zachovalou bývalou nádražní budovou. Na západní a východní straně je projekce možné budoucí zástavby. Podle územního plánu by se samotný pozemek zasypaného hřbitova neměl zastavovat.

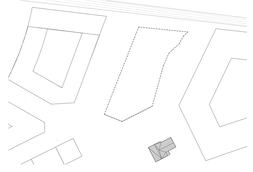

Navrhuji okolo pozemku vytvořit parkovou plochu, který bude navazovat na lineární park na jižní straně a stane se přechodem z rušné hlavní třídy Libeňského mostu do klidové zóny lineárního parku. Na samotný pozemek hřbitova se nesmí vkročit, jelikož se jedná o posvátné místo. Pozemek bude obehnán zdí ve výšce zábradlí a okolo ní vznikne promenáda, která návštěvníkovi umožní nahlédnout dovnitř pozemku, ale ne do něj vstoupit.

Podél jižní strany zdi vznikne monument, který nahradí zaniklý židovský hřbitov a uctí jeho památku. Vstup do monumentu je na západní straně a směřuje na východ, stejně jako všechny zasypané náhrobky, které podle tradice směřovaly na východ.

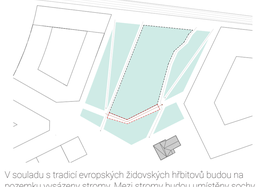

V souladu s tradicí evropských židovských hřbitovů budou na pozemku vysázeny stromy. Mezi stromy budou umístěny sochy abstraktního umění, čímž se místo stane otevřenou galerií umění. Místo dostává novou funkci.

Samotný monument je sochou, která provede návštěvníka zpět do doby, kdy zde stával hřbitov a odkrývá zasypaný kus historie.

Vstupem do monumentu člověk opouští galerii a vstupuje do hřbitova. Atmosféra uvnitř je v kontrastu s atmosférou vně.

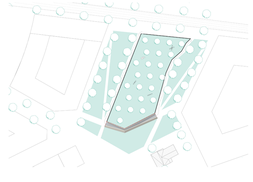

HMOTA

Zeď lemující pozemek hřbitova navazuje na pozůstatky původní hřbitovní zdi. Jedná se o zábradlí ve výšce 1,1m, které umožní nahlédnout dovnitř a nevytváří tím vizuální bariéru v území. Monumentu je věnována zlámaná jižní strana zdi.

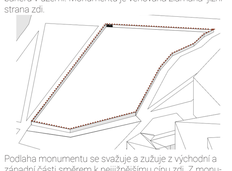

Podlaha monumentu se svažuje a zužuje z východní a západní části směrem k nejjižnějšímu cípu zdi. Z monumentu se stává cesta do země. Směrem k nejjižnějšímu cípu se z východní a západní části zvedá výška zdi. V nejnižším bodě je člověk kompletně dominován zdi.

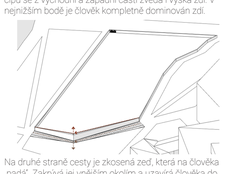

Na druhé straně cesty je zkosená zeď, která na člověka „padá". Zakrývá jej vnějším okolím a uzavírá člověka do ponuré atmosféry uvnitř. Z vně se nenápadně jeví jako pokračování hřbitovní zdi. Na podlaze pod zkosenou zdí jsou umístěná světla, která svítí směrem kolmo vzhůru. Na zkosené zdi jsou upevněny broušené černé kamenné desky, které za šera a tmy lámají světlo pod určitým úhlem na protilehlou zeď. Za světla se ve zkosených deskách odráží zkreslený obraz návštěvníka monumentu s prázdnými náhrobky v pozadí. Atmosférou je hřbitov.

Na rovné hřbitovní zdi jsou upevněné černé kamenné desky, ve kterých jsou prázdné výklenky ve tvaru obysů náhrobních kamenů, které se skrývají zasypané pod zemí. Výklenky jsou prázdné na znamení toho, že jsou náhrobky ztracené.
Podle židovské tradice se na náhrobky na hřbitovech umisťují kameny na znamení památky. Tuto tradici monument respektuje a umožňuje návštěvníkovi vložit kámen do prázdného výklenku přímo z pruhu kamenů lemující podlahu. Z monumentu se stává interaktivní socha a člověk je návštěvníkem hřbitova.

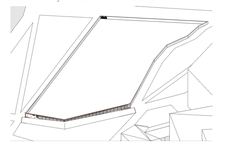

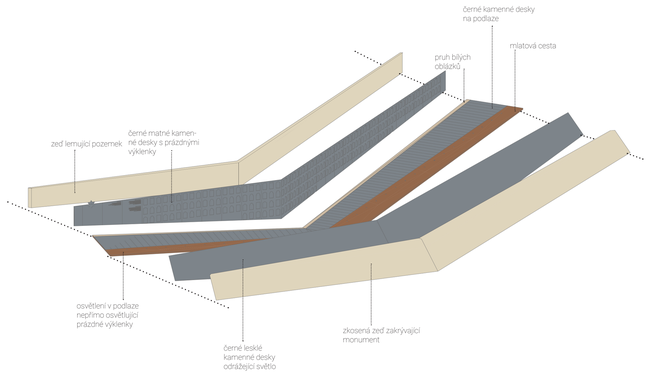

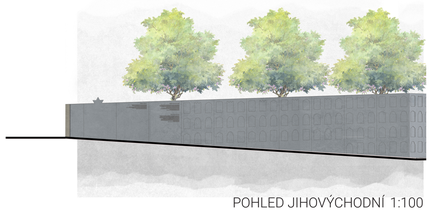

POHLED JIHOVÝCHODNÍ 1:100

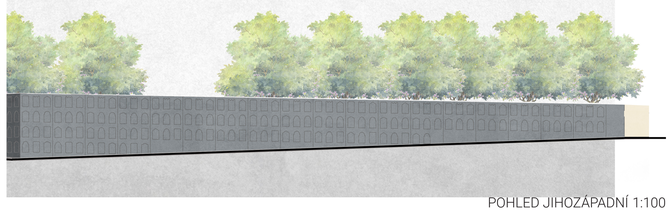

POHLED JIHOZÁPADNÍ 1:100

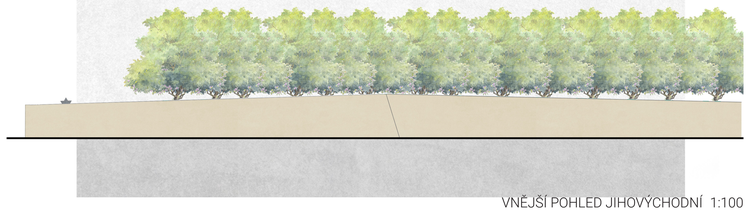

VNĚJŠÍ POHLED JIHOVÝCHODNÍ 1:100

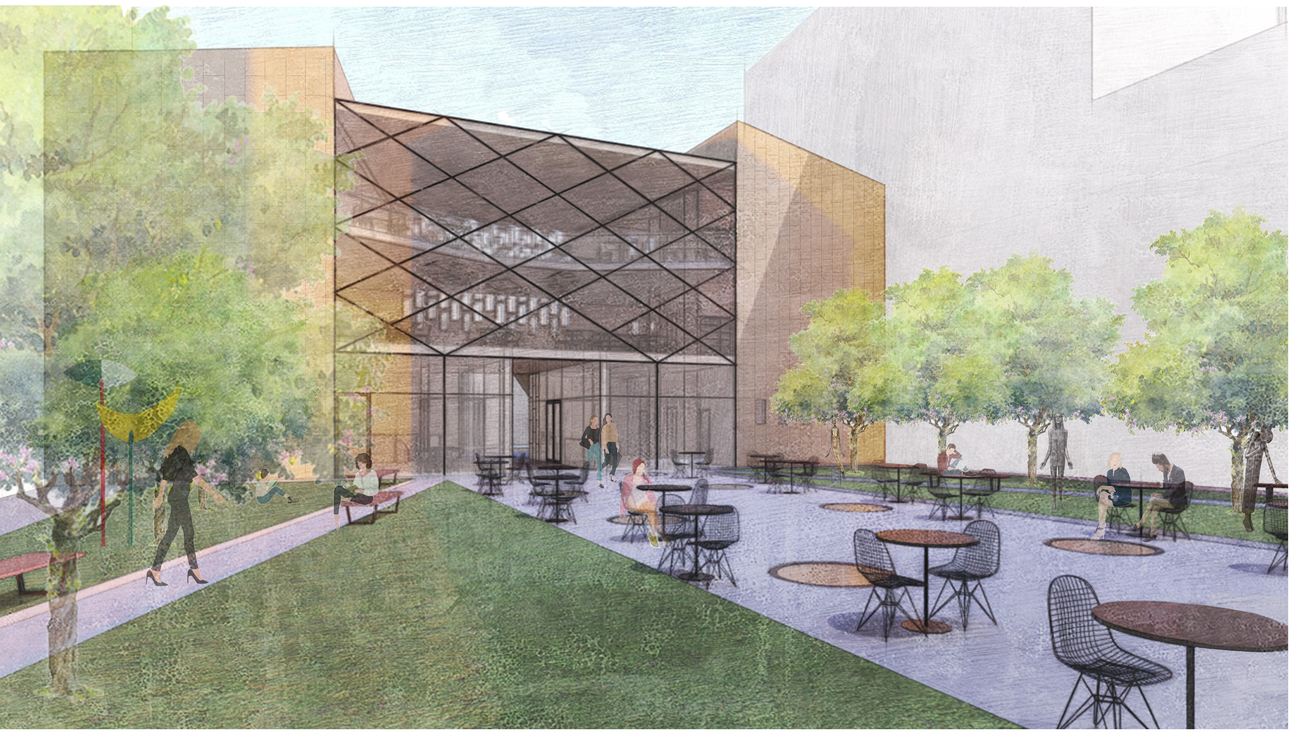

KONCEPT A HMOTA

Mým tématem bylo rozšíření synagogy o další funkce, které by ji umožnilo transformaci z bývalého náboženského centra v centrum kulturní. Již nyní slouží honosné prostory synagogy pro divadelní představení a výtvarné výstavy, schází jim však dostatečné zázemí. Po analýze, jaké doplňují funkce by v oblasti dobře sloužily, jsem zvolila rozšíření o další výstavní prostory a knihovnu. Knihovnu po vzoru studoven, které by uzavíraly prostor křižovatky. Na východní straně, kde nyní na Náměstí Bohumila Hrabala stojí autobusové nádraží, je plánovaná výstavba projektu Palmovka One s parkem na jihu.

Inspirací pro novou dispozici náměstí mi byla dispozice samotné synagogy. Všechny synagogy ze své podstaty kopírují zničený Šalamounův chrám, sestávající z předsíně, hlavního sálu a oltáře. Synagoga bude zachována jako hlavní sál a oltář, vyvrcholením celého prostoru. Bude nadále sloužit jako jeviště pro zájezdní inscenace a sál pro výstavy.

Nová knihovna ztělesňuje vstupní bránu, sestávající ze dvou objemů, které představují dva sloupy stojící před vstupem do chrámu. Tyto dva objemy jsou propojené můstky, ve kterých se nachází čítárny. Z vnější ušné ulice má knihovna charakter uzavřené pevnosti, která zakrývá fasádu synagogy. Z vnitřní strany, směrem k synagoze je budova otevřená, s celo-prosklenou stěnou, čímž se fasáda synagogy stává freskou v interiéru čítáren.

Vstupní brána je se synagogou propojená uzavřenou zahradou, do které je volný průchod z ulice, a podzemní galerií, do které musí člověk sestoupit, než vystoupí do synagogy. Zahrada a galerie se stávají předsíní, oboji je vstupním foyer, adekvátním předprostorem pro vstup do hlavního sálu, kterým je synagoga.

Cesta ze vstupní brány k synagoze je lemována alejí světla. Světlovody, které ve dne osvětlují přímou cestu do sálu v podzemním podlaží galerie a večer se přeměňují ve světelné sloupy vedoucí návštěvníka přímou cestou v zahradě. Dva objemy vstupní brány ztělesňují dvě pochodně zažehnající tuto světelnou alej.

Samotná uzavřená zahrada se stává venkovním sálem, do které mohou pokračovat výstavy započaté v galerii a synagoze, či venkovním jevištěm pro představení a koncerty, kde se jejími kulisami stává samotná fasáda synagogy. Zahrada se stává adekvátním náměstím věnované libeňskému rodákovi Arnoštu Lustigovi.

LEGENDA MÍSTNOSTÍ

1PP
-1.1 | vstupní foyer galerie
-1.2 | výstavní prostory galerie
-1.3 | serverovna
-1.4 | sklad
-1.5 | technická místnost
-1.6 | recepce
-1.7 | úklidová místnost
-1.8 | příjem a zpracování fondů
-1.9 | knihařská dílna
-1.10| archiv
-1.11| šatna
-1.12| toalety žen
-1.13| toalety mužů
-1.14| dílna
-1.15| šatna mužů
-1.16| šatna žen
-1.17| technická místnost
-1.18| sklad
-1.19| zaměstnanecký vstup do synagogy
-1.20| vstupní hala do synagogy se schodištěm a zdvižným plošinovým výtahem

1NP
1.1 | vstupní foyer knihovny s výpůjčními pulty
1.2 | katalogizace a výpůjční služba
1.3 | denní místnost s wc a kuchyňkou
1.4 | kancelář
1.5 | vstup do galerie s kavárnou
1.6 | kuchyň
1.7 | bezbariérová toaleta
1.8 | úklidová místnost
1.9 | odpad
1.10| hlavní sál synagogy
1.11| 3 parkovací stání

2NP
2.1 | oddělení beletrie a časopisů
2.2 | čítárna a herna pro děti
2.3 | oddělení dětské literatury
2.4 | ženská galerie synagogy

3NP
3.1 | oddělení beletrie
3.2 | čítárna
3.3 | oddělení beletrie a odborné literatury

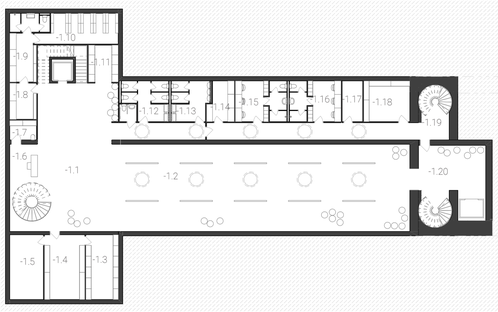

PŮDORYS 1PP 1:200

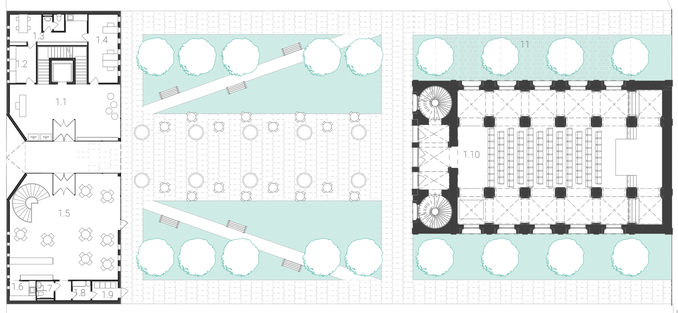

PŮDORYS 1NP 1:200

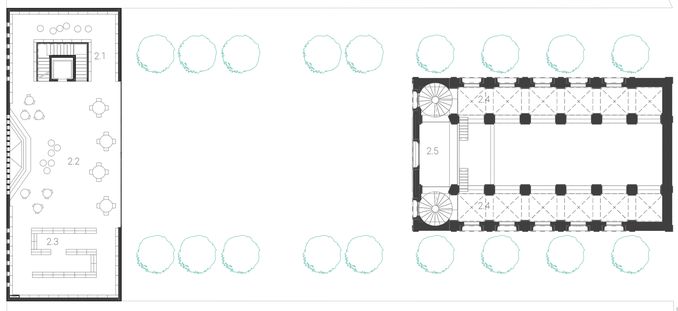

PŮDORYS 2NP 1:200

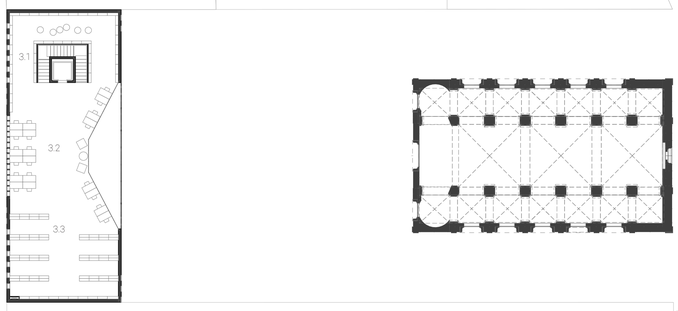

PŮDORYS 3NP 1:200

URBANISMUS

Vlivem stavby stanice metra je současná křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách zbavena domů, které zde dříve stávaly a místní urbanismus je velmi nesourodý. Na severní straně synagogy jsou prázdné štítové stěny, které počítaly se zbořením synagogy a pokračováním bloku. Na jižní straně směrem k ulici Na Žertvách chybí zbořené domy, které by uzavíraly prostor křižovatky. Na východní straně, kde nyní na Náměstí Bohumila Hrabala stojí autobusové nádraží, je plánovaná výstavba projektu Palmovka One s parkem na jihu.

Doplnění urbanismus spočívá v uzavření bloku doplněním štítových stěn na severu a uzavření křižovatky na jihu. Dále se uzavírá uliční čára Zenklovy ulice, čímž se hlavní průčelí synagogy skrývá světu a viditelná zvenku zůstane jen svou východní stranou. Vytváří se takto intimní prostor, kterému bude synagoga dominovat. Nové náměstí Arnošta Lustiga.

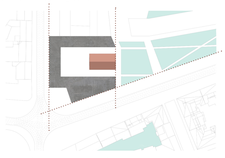

Uzavřený prostor bude ze západní strany prostupný průchodem přes budovu. Ze západní strany směrem na park bude uzavřen branami, které zůstanou přes den otevřené. Prostor tedy nadále zůstane přístupný veřejnosti.
Z otevřeného náměstí se stává soukromá zahrada. Oáza klidu v rušném okolí, které přes den nabídne útočiště před ruchem velkoměsta a ve večerních hodinách se stane venkovním jevištěm synagogy.

Budovy na severní a jižní straně synagogy by mohly sloužit jako co-workingová centra a ateliéry. Já jsem se rozhodla rozšířit synagogu podél její hlavní západo-východní osy, mým fokusem se tedy stává budova en face.

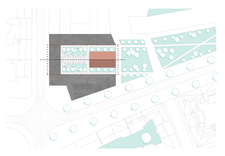

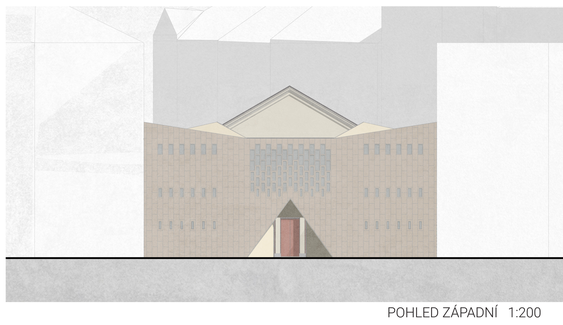

POHLED ZÁPADNÍ 1:200

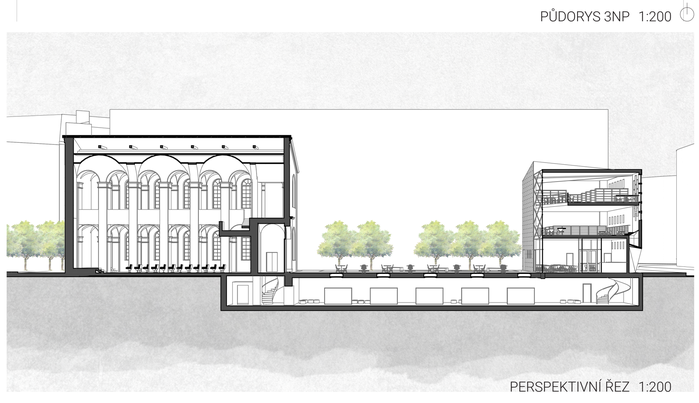

PERSPEKTIVNÍ ŘEZ 1:200

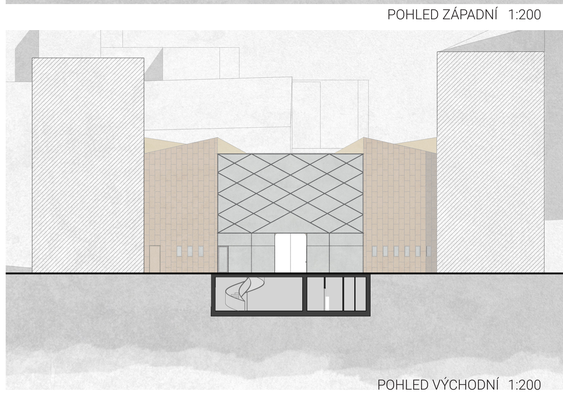

POHLED VÝCHODNÍ 1:200

MONUMENT A SYNAGOGA

DIPLOMOVÁ PRÁCE
ATELIER SEHO-POLÁČEK
FA ČVUT LETNÍ SEMESTR 2021

DANIELA DANGOVÁ